
PRIKAZ

Anita Runjić-Stoilova
Filozofski fakultet, Split
Hrvatska

TREĆA KONFERENCIJA *RHETORIC IN SOCIETY*
Antwerpen, Belgija, od 25. do 28. siječnja 2011. godine

Krajem siječnja 2011. godine održana je Treća konferencija *Rhetoric in Society*. Ovaj je put retoričke stručnjake iz cijeloga svijeta ugostilo sveučilište Lessius u Antwerpenu, svjetskom središtu trgovine dijamantima. Sveučilište Lessius član je K. U. Leuven Association, najvećeg od pet flamanskih katoličkih sveučilišnih udruženja koje je osnovala flamanska vlada. Svrha je skupa bila predstaviti i raspraviti različite pristupe retorici, ne samo unutar područja retorike, točnije retoričkog kriticizma, argumentacije, pragmatike, tekstne lingvistike, umjetnosti i književnosti, nego i s područja komunikologije, novinarstva, politike, sociologije, edukacije, povijesti i filozofije. Glavne teme konferencije su bile:

- Retorika u novinarstvu i novim medijima
- Retorika političkog diskursa
- Retorika organizacijskog diskursa
- Retorika pravnog diskursa
- Retorika u obrazovanju
- Retorika u vizualnoj komunikaciji
- Teorijski, povijesni i (inter)kulturalni pogledi na retoriku

Unutar osnovnih tema održavale su se paralelne sekcije podijeljene prema sljedećim temama: retorika i društvo, retorika i obrazovanje, interkulturalna retorika, klasična retorika, retoričke teorije: stare i nove, retorika političkog diskursa, retorika u izbornim kampanjama, lingvistika i retorički pristupi parlamentarnom prosuđivanju, retorika i humor, retoričke figure, retorika i žene, retorika, *ethos* i autoritet, retorika u svakodnevnom životu, retorika protesta, retorika i novi mediji, retorika u dizajnu i umjetnosti, retorika i javno zdravlje, retorika u tiskanom mediju, vizualna retorika. Zbog ove velike raznolikosti tema i zanimljivih izlaganja, najveći je problem bio upravo odlučiti kojoj sekciji prisustvovati.

Svoj istraživački rad tijekom tri dana iznijelo je 180 znanstvenika u 165 izlaganja, što skup čini izuzetnim druženjem retoričara na svjetskoj razini. Uz domaćine, najbrojniji su bili izlagači iz Nizozemske i skandinavskih zemalja,

Njemačke, Velike Britanije, Kanade, SAD-a, Japana. Zanimljivo je da je bilo izlagača i iz afričkih zemalja: Južnoafričke Republike, Gane, Egipta.

Konferencija je počela 25. siječnja domjenkom dobrodošlice. Većina je izlagača već sudjelovala na prethodnim konferencijama *Rhetoric in Society*, pa je druženje prošlo u ugodnom opuštenom razgovoru. Početak i kraj svakog dana konferencije bio je rezerviran za plenarna izlaganja pozvanih predavača. Christopher Tindale, poznati svjetski retoričar i filozof s windsorskog sveučilišta u Kanadi, održao je izlaganje pod nazivom *Temeljna uloga svjedočenja u retoričkoj argumentaciji*. Tvrdi da je argumentacijska praksa generalno opravdana vrijednostima koje pripisujemo drugim ljudima i onome što govore. Opažanje, pamćenje, zaključivanje i svjedočenje doprinose tome kako znamo i vjerujemo u ono što radimo. Među njima, svjedočenje se ističe svojim socijalnim karakterom, dok su ostalo sposobnosti individualnog uma. Raspravlja o tome kako se svjedočenje može smatrati generativnim izvorom znanja. Ono ne samo da prenosi ideje od jedne osobe do druge, nego generira i nove ideje kod publike. Takvo stvaranje znanja, zaključuje Tindale, temeljno je za suradničku prirodu retoričke argumentacije.

Gunther Kress, profesor semiotike i edukacije s Instituta edukacije na Sveučilištu u Londonu, govorio je o temi *Retorika kao politika komunikacije*. Njega zanima zašto je zanimanje za retoriku postalo tako značajno u posljednjim dvama desetljećima. Dijelom je to, kaže, zahvaljujući nestabilnosti socijalnog svijeta. Svaka komunikacijska situacija treba se procijeniti nanovo u smislu stvarnog entiteta prigode: karakteristike sudionika, raspodjele snage, zahtjeva zbog kojih se komunicira. Situacija se komplicira promjenama u sredstvima i širenju posljedica tzv. novih medija.

Treći pozvani predavač Michel Meyer profesor je filozofije na sveučilištima u Monsu i Bruselsu, na našim prostorima poznat kao autor knjige *Povijest retorike od Grka do naših dana*. Bilo je zanimljivo slušati ovog velikog učitelja govorništva, a ujedno izvrsnog govornika. Govorio je o problematologiji, a njena opća ideja jest da kada govorimo, pišemo ili se obraćamo drugima, uvijek moramo imati pitanje u glavi. Govornik odgovara na pitanja publike i time prevladava udaljenost između sebe i drugih. Pitanja nas ili razdvajaju ili, ako su samo malo problematična, ujediniuju. Ovisno o udaljenosti između govornika i njegove publike, vrijednosti su kolektivnije i apstraktnije ili individualnije i emotivnije. Nastavlja time da se retorika i argumentacija ne mogu proučavati samo sa stajališta *ethosa*, *pathosa* i *logosa*. Važna je i teorija publike, njenih reakcija, emocija, teorija odgovora te teorija govornika i udaljenost između govornika i publike.

Osim tema izlaganja, pozornost sudionika privlačila su i velika imena svjetske retorike poput već spomenutih Meyera i Tindalea. Bili su tu i Leo Groarke sa Sveučilišta Windsora u Kanadi, Christian Kock sa Sveučilišta u Kopenhagenu i Jens Kjelden sa Sveučilišta u Bergenu. Neki od njih sudjelovali su u plenarnoj raspravi o retoričarima u društvu danas. Raspravljali su o tome što

retoričari imaju reći i ponuditi društvu u cjelini, kako se danas studira retorika, kako se nositi s izazovima i novim perspektivama proučavanja retorike.

Veliko zanimanje, kao i uvijek, privlače izlaganja temeljena na empirijskim istraživanjima. Na primjer u sesiji o retorici i humoru analiziran je humor u govorima Baracka Obame i rezultati pokazuju da specifične promjene u tempu i ritmu te stanke i intonacija u dominantnim riječima mogu poslužiti za pridobivanje pozornosti. Zanimljiva je bila i analiza sadržaja 80-ak retoričkih priručnika u posljednjih 30 godina kojom je utvrđeno da se u njima o humoru govori nikako ili jako malo. Posebno su zanimljive bile analize političkog diskursa, od govora u parlamentima do govora predsjednika ili drugih političara u raznim državama: SAD-u, Rumunjskoj, Velikoj Britaniji, Španjolskoj te na Bliskom istoku.

Od hrvatskih izlagača na skupu su predstavljena dva rada: *Argumentacija u govorima komunističkih vođa (na primjerima Tita, Staljina i Mao Tse-Tunga)*, autorica Gabrijele Kišiček i Marte Kozine te *Retorički tropi u predsjedničkoj kampanji u Hrvatskoj 2009/2010*, Anite Runjić-Stoilove i Davora Stankovića.

Među izlagačima je nažalost bilo i onih koji su svoja izlaganja mahom na lošem engleskom jeziku čitali, što se na konferenciji retoričara ne očekuje.

Sudionici su imali prigodu međusobno se upoznati i družiti, budući da je svaki dan bio organiziran zajednički ručak. U srijedu je nakon izlaganja za sve sudionike konferencije bilo organizirano primanje u Gradskoj vijećnici u Antwerpenu, u četvrtak svečana večera u Mramornoj dvorani Zoološkog vrta, a u petak na kampusu Sint Andries – džez-druženje. Rezultat tih neformalnih druženja mnoga su poznanstva, razmjena iskustava, pozivi na nove konferencije. Najavljena je i sljedeća konferencija za dvije godine. Svi sažeci i program konferencije mogu se pogledati na stranicama <http://www.lessius.eu/tt/ris>.
